

171 5.]

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 15 Juni 1904.)

Naar aanleiding van de opmerkingen voorkomende in het Verslag van de Commissie van Rapporteurs, betreffende het onderzoek van het ontwerp van wet tot wijziging en verhooging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1904 (Gedrukte Stukken 1903—1904, 171, n. 4), en ter beantwoording van de in dat Verslag gestelde vragen, heeft de ondergeteekende de eer mede te deelen, dat gaarne wordt voldaan aan den wensch van de leden, aan wie eenige meerdere toelichting niet ongevallig zou zijn geweest.

Hij vermeent zich daarbij evenwel te moeten onthouden van eene bespreking der beweegredenen, welke geleid hebben tot het besluit, dat bij de wet van 9 Januari 1904 (*Staatsblad* n. 4) is genomen. Ten deze schaart hij zich geheel aan de zijde van de vele leden, die van oordeel zijn, dat het niet aangaat thans terug te treden in beschouwingen omtrent eene zaak, welke door evengenoemde wet is beslist.

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Commissie van Rapporteurs, betreffende het onderzoek van het ontwerp van wet tot nadere aanvulling en verhooging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1903 (Gedrukte Stukken 1903—1904, 88, n. 6, bladz. 2—7) zijn overigens volledige inlichtingen verstrekt nopens de genomen proeven met het nieuwe veldgeschut, terwijl het aangehaalde adres van de Dusseldorpsche fabriek uitvoerig is behandeld bij de gedachtenwisseling met de Eerste Kamer der Staten-Generaal (Gedrukte Stukken 1903—1904, n. 54 a, bladz. 2—5 en *Handelingen* bladz. 115). Ter bekorting zij het dus veroorloofd, naar die mededeelingen te verwijzen.

Dat sommige artillerie-officieren voorstanders van het Ehrhardt-materieel zijn, is mogelijk. Ook de ondergeteekende heeft aan dat stelsel goede qualiteiten niet ontzegd, doch nadat eenmaal op goede gronden het besluit genomen was om het Krupp'sche systeem in te voeren, kon de weg van aanbesteding niet gevolgd worden. Elders dan in de Essense fabriek kan geen Krupp'sch geschut verkregen worden.

Aangaande een door een Nederlandsch officier uitgevonden en in Dusseldorp in bewerking zijnd kanon is aan het Departement van Oorlog niets bekend. Evenmin is zulks het geval ten aanzien van de invoering van schilden der Dusseldorpsche fabriek bij het Deutsche leger. Hierbij zij evenwel opgemerkt, dat schilden op zich zelf niet behooren tot die voorwerpen, welke noodzakelijk van Krupp'sch fabrikaat behooren te worden aangeschaft.

Ook de ondergeteekende acht het verkieslijk, het benoedigde materieel, voor zoover mogelijk, hier te lande te doen vervaardigen. Evenwel, ten aanzien van vele voorwerpen — met name vuurmonden en affuiten — tot welker vervaardiging onze nijverheid niet in staat is, blijft het onvermijdelijk in het buitenland ter markt te gaan. Door, zooals voorgesteld is, bij de aanschaffing van deze voorwerpen op eene behoorlijke reserve te rekenen, wordt te gemoet gekomen aan het bezwaar dat men in tijd van oorlog voor eventueele aanschaffing van nieuw materieel van het buitenland afhankelijk zal zijn, een bezwaar dat zich trouwens in menig ander opzicht evenzeer doet gevoelen.

Door voorts, zooals geschied is, met de firma FRIED. KRUPP één contract te sluiten nopens de levering van al het benoedigde materieel, hetwelk uitsluitend te Essen verkregen kan

worden, is tevens de waarborg voorhanden, dat bedoelde aanschaffing geregeld zal verlopen.

Maatregelen worden genomen om, evenals tot dusverre het geval was bij het materieel van 8 c.M. St., eventueel noodige herstellingen van het nieuwe geschut hier te lande te kunnen verrichten.

Met eenige afwijking van hetgeen in uitzicht werd gesteld op bladz. 5 der in het Verslag aangehaalde Memorie van Toelichting (Gedrukte Stukken 1903—1904, 88, n. 3), zijn de leveringsvoorwaarden aan de firma Krupp zoodanig gesteld, dat in 1905 één regiment en in 1906 de andere korpsen kunnen worden verwapend. De zestig kanonnen, welke kosten in de tegenwoordige aanvraag begrepen zijn, zullen in den loop van het jaar 1905, de overige in dat jaar en in 1906 gereed komen.

De besproken wijziging in het vroeger uiteengezette plan van aanschaffing en aanmaak strekt zich niet uit tot bedoelden eindtermijn van oplevering. De verandering bepaalt zich tot eene verschuiving van uitgaven van het dienstjaar 1904 tot dat van 1905, en kon daarom zonder belangrijke wijziging van voormeld plan in overweging genomen worden. In hoeverre eene besparing op het totale bedrag van zeven millioen gulden mogelijk zal zijn, kan eerst bij de laatste aanvraag blijken.

Ten einde een aanvang te kunnen maken met de vervaardiging hier te lande van het daarvoor in aanmerking komende materieel, is de aanschaffing noodig van halfabrikaten voor munitievoor- en achterwagens, stalen bussen tot granaatkartetsen, hout voor raden, leder voor paardetuig, verschillende metaal-soorten, als staal, ijzer, lood, antimoon, koper, messing enz., zoomede van enkele werktuigen ten behoeve der munitiefabriek, nl. een vijftal draaibanken, frees-, zaag- en perswerktuigen.

Bij art. 190 *quater* is een bedrag van f 20 000 aangevraagd voor aanschaffing van *grondstoffen* en *verdere benoodigheden* voor het aanmaken enz. van paardetuig met toebehooren. Bij art. 190 *septies* is daarentegen een bedrag van f 52 000 uitgetrokken voor aanschaffing van tuigdeelen, welke door de bijzondere nijverheid *geconfectioneerd* worden opgeleverd.

Bedoeld paardetuig is bestemd voor de spanningen van caissons, welke bij het nieuwe geschut in grootere aantallen noodig zijn dan bij het oude stelsel.

Zooals reeds vroeger is toegezegd zal van het totaal benoedigde eene som van f 1 300 000 in eigen werkplaatsen of door de bijzondere Nederlandsche nijverheid worden verwerkt.

Blijkens het gestelde op bladz. 10—11 van de reeds hier-voren aangehaalde Memorie van Antwoord (Gedrukte Stukken 1903—1904, 88, n. 6) is dat bedrag verkregen door totaliseering van de sommen welke noodig zullen zijn voor daggelden ten behoeve der Rijkswerklieden en voor loonen voor het doen verrichten van werk door Nederlandsche nijverer. f 530 000

voor aankoop van grondstoffen als anderszins, welke hier te lande kunnen worden verkregen. 365 000

zoomede voor aanschaffing hier te lande van al het benoedigde buskruit 408 000

Voornemens om daarin wijziging, in den zin van vermindering, te brengen bestaan niet.

De bedragen waarmede de artikelen 116 en 117 kunnen worden verminderd, zijn een gevolg van den invloed, welke de voorgenenomene vervaardiging van snelvuurveldmaterieel op den aanmaak van ander materieel zal uitoefenen. Zoolang namelijk voor het nieuwe veldgeschut wordt gewerkt, zal een gedeelte van het arbeidsloon en een gedeelte van de grondstoffen uit de voor het veldgeschut toegestane bedragen worden betaald, zoodat de artikelen 116 en 117 van de gewone begrooting in diezelfde mate worden ontlast.

's Gravenhage, 15 Juni 1904.

De Minister van Staat,
Minister van Oorlog,

J. W. BERGANSIUS